

Förhandlingarna leddes av herr tredje vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

§ 2 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts proposition nr 28 till konstitutionsutskottet.

§ 3 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna nr 49 och 50.

§ 4 Interpellation nr 51 ang. förkunskaperna hos elever vid universitet och högskolor

Ordet lämnades på begäran till

Herr WIKSTRÖM (fp), som yttrade:

Herr talman! Förkunskaperna hos dem som påbörjar studier vid universitet och högskolor är av avgörande betydelse för deras möjligheter att fullfölja studierna inom avsedd tid och för möjligheterna att bibehålla en i stort sett oförändrad utbildningsnivå. Otillräckliga förkunskaper resulterar ofelbart i förlängda studietider och individuella studiemisslyckanden.

Det är i första hand de tre- och fyraåriga linjerna i gymnasieskolan som skall förbereda för fortsatta studier. Man kan emellertid ifrågasätta, om gymnasieskolan i dag på ett tillfredsställande sätt fullgör denna uppgift. Många elever lämnar uppenbarligen denna utan att ha fått en tillräcklig grund för framgångsrik fortsatt utbildning.

Problemet kan illustreras med exempel från två ämnesområden – moderna språk och matematik.

Under lång tid har genomströmningstakten vad gäller studier i moderna språk vid universiteten varit låg. Av UKÄ:s rapport angående de tre första årens erfarenheter av den nya studieordningen vid filosofisk fakultet framgår att andelen studerande som klarar 40 poäng på två terminer är mycket låg i såväl engelska som tyska och franska. I extrema fall rör det sig om mindre än 10 procent.

Att denna låga genomströmningstakt till stor del har sin grund i otillräckliga förkunskaper framgår av rapporter från utbildningsnämnder och utbildningsledare. I en gymnasieinspektörsrapport våren 1970 t. ex. betecknade en utbildningsledare hela språkutbildningens situation som krisartad. Och i sin senaste rapport framhåller språkvetenskapliga sektionen vid Göteborgs universitet bl. a. ”att det stipulerade förkunskapskravet på betyget 2 från gymnasieskolan i det språk som skall studeras vid universitetet är klart otillräckligt”.

De studerandes otillräckliga förkunskaper i moderna språk drabbar

emellertid inte bara själva språkutbildningen utan också utbildningen i andra ämnen. Möjligheterna att använda kurslitteratur på annat språk än svenska har minskat kraftigt under senare år. Detta gäller även engelskspråkig litteratur. Att otillräckliga språkkunskaper därigenom är ett avgörande hinder för en internationalisering av den högre utbildningens innehåll framhålls också i det senaste betänkandet från UKÄ:s internationaliseringsutredning där en revision av gymnasieskolans språkprogram förordas.

Vad gäller matematik är problemen likartade. I en uppföljning av en årgång nybörjare i matematik som genomförts vid Stockholms universitet heter det bl. a., att "förkunskaperna i matematik uppfattas som otillfredsställande av huvuddelen elever som kommer från ekonomisk, samhällsvetenskaplig eller allmän gymnasielinje och även av många studerande som kommer från naturvetenskapliga gymnasielinjer. Ett allmänt önskemål är att möjligheter skapas för komplettering och repetition av gymnasiekursen i matematik före universitetsstudiernas början."

Även de starkt försämrade studieresultaten vid de tekniska högskolorna tycks i hög grad sammanhånga med otillräckliga förkunskaper i bl. a. matematik. I anslutning till redovisningen av det diagnostiska prov i matematik som UKÄ:s arbetsgrupp MATEK genomförde i höstas konstaterades, att läget är bekymmersamt för de tekniska högskolornas matematikundervisning. Av de nyantagna teknologerna hösten 1972 hade 6 procent skolbetyget 2 i matematik och 33 procent betyget 3. Av det diagnostiska provet framgår att flertalet av dessa elever har dålig grund för sina studier.

Det problem som elevernas otillräckliga förkunskaper ställer universitet och högskolor inför kan sammanfattas med vad som anfördes i den rapport som rektorsämbetet vid Lunds universitet tillställde UKÄ med anledning av erfarenheterna från det första studieåret med den nya studieordningen vid filosofisk fakultet. I den heter det bl. a.: "Tydligt är att de studerandes kunskaper och färdigheter i många fall inte motsvarar vad som borde kunna förutsättas med utgångspunkt i gymnasiets kursplaner. Detta kan få till följd att startnivån för universitetets undervisning måste sänkas, vilket i sin tur medför antingen att studietiden förlängs eller att – om kravet på en viss genomströmning upprätthålls – de kvalitetskrav som uppställts i normalstudieplanerna måste eftersättas. Inget av dessa alternativ kan rimligtvis accepteras: de för utbildningen närmast ansvariga försätts härigenom i en orimlig situation. Problemet kan inte lösas enbart genom lokala åtgärder – effektivisering av undervisningen etc. – utan det fordras också centralt initierade åtgärder för att åstadkomma en bättre samordning mellan gymnasiet och universitetets undervisning."

Med anledning av vad jag anført hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr utbildningsministern framställa följande fråga:

Vilka slutsatser drar utbildningsministern av rapporterna om otillräckliga förkunskaper hos de elever som påbörjar studier vid universitet och högskolor?

Fredagen den
23 februari 1973

Ordet lämnades på begäran till
Herr WIKSTRÖM (fp), som yttrade:

Herr talman! Planeringen av den undervisning i svenska för invandrare, varom riksdagen fattade beslut förra året, är nu i full gång. I en skrivelse från ABF till dess distrikt och avdelningar samt anställda funktionärer och invandrarkonsulenter karakteriseras denna undervisning som "en facklig studieverksamhet". I en skrivelse från ett enskilt fackförbund sägs att "det är fackföreningsrörelsen som har drivit fram denna lag om rätt till svenskundervisning. Vi har därför all anledning att bevaka tillämpningen ute på arbetsplatserna. Det anförs vidare: "Att utbildningen av invandrare, som fackligt hör hemma i LO-förbunden, skall handhas av ABF anser vi en självklarhet som ej behöver påpekas. Men då det i en del fall funnits en viss rådvillhet, finner vi det vara angeläget att ånyo understryka detta." Man hänvisar där till en överenskommelse mellan ABF och TBV, enligt vilken "den fackliga hemvisten avgör vilket studieförbund som skall svara för svenskundervisningen".

Från de andra av statsmakterna erkända studieförbunden har en rad invändningar mot dessa snäva tolkningar gjorts. Är verkligen denna språkundervisning helt en facklig fråga, trots att den bedrivs med statliga medel och de 240 timmarna bekostas av arbetsgivaren? Kan inte invandrare tänkas ha andra intressen än de rent fackliga? Är det illegitimt om en invandrare med katolsk eller ortodox tro vill följa undervisningen i något av de kristna studieförbundens regi? Skall den betydande erfarenhet som andra studieförbund har av invandrarundervisning helt negligeras?

Det är naturligt att statsmakterna visar intresse för hur den av riksdagen beslutade undervisningen i praktiken organiseras. Inte minst frågan om vilka kvalifikationer som skall efterfrågas bland de personer som skall ha denna undervisning om hand är här betydelsefull.

Mot bakgrund av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr inrikesministern få ställa följande frågor:

1. Anser statsrådet att undervisning i svenska för invandrare skall kunna ges av alla de av staten erkända studieförbunden?
2. Anser statsrådet att lärarna bör ha pedagogiska erfarenheter av liknande undervisning?
3. Avser statsrådet att vidta åtgärder för att tillgodose de berättigade kraven på en effektiv undervisning i svenska för invandrare?

Denna anhållan bordlades.

§ 6 Interpellation nr 53 ang. betygssystemet i grundskolan och gymnasieskolan

Ordet lämdes på begäran till

Herr RICHARDSON (fp), som yttrade:

Herr talman! Frågan om betygssystemet har varit aktuell och brännande under de senaste åren. Missnöjet med det nuvarande systemet har utifrån helt olika utgångspunkter varit omfattande. Kritiken har riktats mot såväl skolöverstyrelsen och utbildningsdepartementet som lärarna. De senare har anklagats för att inte tillämpa gällande principer på ett riktigt sätt och de förra för att inte ändra på ett system som visat sig vara mindre bra.

Bakgrunden till dagens situation kan sammanfattas på följande sätt:

1. I och med de stora skolreformerna under 1960-talet infördes det grupprelaterade betygssystemet. Detta innebär egentligen att betygsättningen blir en rangordning av de elever som läser samma kurser.

2. I slutet av 1960-talet uppstod bland både elever och föräldrar ett uttalat missnöje med detta system, som bl. a. anses bidra till ökad stress i skolarbetet.

3. Kungl. Maj:t ger den 3 oktober 1969 skolöverstyrelsen (SÖ) i uppdrag att se över betygssystemet, vilket leder till att en arbetsgrupp jämte en referensgrupp tillsätts.

4. 1970 ändrar Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande skolstadgans bestämmelser om antalet betygstillfällen. Detta beslut ändras i sin tur 1971.

5. SÖ:s betygsgrupp framlägger i februari 1971 förslag till ett nytt målrelaterat betygssystem, vilket sänds ut på remiss. Efter ett ljumt intresse för frågan vaknar opinionen, vilket leder till att remisstiden förlängs till den 1 juli 1972. Ett omfattande remissmaterial inkommer.

6. Våren 1972 utfärdar Kungl. Maj:t nya bestämmelser om betygen för "yrkesskolesektorn" i den nya gymnasieskolan inför kommande läsår. De nya betygen skall vara grupprelaterade, vilket innebär att Kungl. Maj:t går i rakt motsatt riktning mot vad SÖ:s betygsgrupp föreslagit, alltså från målrelaterade betyg till grupprelaterade.

7. Hösten 1972 framlägger skolöverstyrelsen förslag om ändring av betygssystemet i riktning mot kursrelaterade betyg. Uppdraget från oktober 1969 var alltså avslutat efter tre års utrednings- och remissarbete.

Skolöverstyrelsen har lagt fram sitt förslag med uppstånd av sina främsta experter, med hjälp av en särskild referensgrupp och efter att med stor lyhördhet ha inhämtat synpunkter från hela Skolsverige. Alla tänkbara aspekter har granskats och ventilerats.

Reaktionen bland skolfolk och politiker har varit övervägande positiv. De stora lärarförbunden har accepterat förslaget i medvetande om att ett betygssystem som innehåller enbart fördelar inte existerar och aldrig kommer att existera.

Allt är med andra ord upplagt för ett snabbt beslut i riksdagen i syfte att så fort som möjligt få bort de uppenbara avigsidorna med det nuvarande betygssystemet. Men i detta läge förklarar utbildningsministern i januari 1973 att ett beslut i betygsfrågan nu inte är möjligt, utan

att den också måste bli föremål för ytterligare parlamentarisk utredning.

Med hänvisning till vad jag här anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr utbildningsministern få framställa följande fråga:

Av vilka skäl har det inte varit möjligt att nu ta ställning till utformningen av betygen i grundskolan och gymnasieskolan?

Nr 29

Fredagen den
23 februari 1973

Denna anhållan bordlades.

§ 7 Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts propositioner:

Nr 16 med förslag till samordning av civil och militär läkemedelsförsörjning m. m.

Nr 19 angående vissa inskränkningar i trafik med tyngre lastfordon

Nr 20 angående vissa avtal med Uppsala läns landstingskommun

Nr 29 med förslag till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag, m. m.

§ 8 Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

Nr 6 med anledning av till utskottet hänvisade framställningar i propositionen 1973:1 om anslag för budgetåret 1973/74 under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.

Finansutskottets betänkande

Nr 1 i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1973:1 framlagda finansplan för budgetåret 1973/74 jämte motioner

Skatteutskottets betänkande

Nr 4 i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition 1973:1 gjorda framställning om det promilletal, varmed skogsvårdsavgiften skall utgå för år 1973

Justitieutskottets betänkande

Nr 5 i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1973:1 gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1973/74 till justitiedepartementet, m. m. jämte motioner

Lagutskottets betänkanden

Nr 1 i anledning av motion om rätt till ersättning ur kvarlåtenskap för vård av den avlidne

Nr 2 i anledning av motion om beaktande av försäkringsfrågor vid översynen av giftorättsinstitutet

Försvarsutskottets betänkanden

Nr 1 med anledning av förslag i propositionen 1973:1 bilaga 23 om beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1973/74

Nr 2 med anledning av motion angående krigsplaceringen av värnpliktiga lantbrukare

Nr 3 med anledning av motion om höjning av den nedre åldersgränsen för vapen- och stridsövningar

Nr 4 med anledning av motion om tjänstgöring i internationellt biståndsarbete som alternativ till värnpliktstjänstgöring och vapenfri tjänst

Nr 5 med anledning av motion om förbud mot civilförsvarsförråd i skolor och ålderdomshem

Nr 6 med anledning av motion om anstånd med repetitionsövning vid barns födelse

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

Nr 2 i anledning av motioner om sänkning av pensionsåldern m. m.

Nr 5 i anledning av motion om sänkning av åldersgränsen för rätt till förtidspension

Trafikutskottets betänkanden

Nr 3 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:2 angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1972/73 i vad avser anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

Nr 4 i anledning av motioner berörande vissa frågor beträffande förordningen (1940:910) angående yrkesmässig automobiltrafik, m. m.

§ 9 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framstälts, nämligen av

Nr 110 Herr *Berndtson* i Linköping (vpk) till herr utbildningsministern angående skolelevers deltagande i protestaktioner:

Står prickning av elever som deltar i protestaktioner i överensstämmelse med utbildningspolitikens målsättningar?

Nr 111 Fru *Ryding* (vpk) till herr finansministern angående Vin- & spritcentralens användning av engångsglas:

Ansvar statsrådet att Vin- & spritcentralens ökade användning av engångsglas är förenlig med en framsynt miljöpolitik?

Nr 112 Herr *Schött* (m) till herr statsministern angående statstjänstemäns besvarande av frågeformulär från politiskt parti:

Är statsministern beredd uttala, att statstjänstemän icke bör uppmanas att i tjänsten besvara av politiskt parti utsända frågeformulär?

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 15.03.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert